

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ———— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 1276/1919.

Circular

cătră oficiile protopresbiterale și parohiale, cătră sinoadele parohiale și peste tot cătră clerul și poporul din părțile, ce aparțin la Consistorul eparhial arădan.

Preasfințitul Sinod episcopesc prin înalta hotărâre din 23 Aprilie a. c. Nr. 64/1919 pentru abuzurile și fărâdelegile săvârșite de guvernul unguresc și de uneltele sale cu prilejul alegerilor congresuale din primăvara anului 1916, în puterea dispozițiilor cuprinse în §-ul 174. pct. 6 din Statutul organic și cu provocare la dispozițiile concrete ale canonului apostolesc 30 și ale canonului 3 dela sinodul al VII-lea ecumenic, a declarat acele alegeri de ilegali și nevalide, restituind biserica ortodoxă română din metropolie în starea de drept existentă înainte de alegerile congresuale din primăvara anului 1916, care stare de drept a fost concretizată în concluzul Consistorului metropolitan din 21 August 1915. Nr. 274. M. Ca o consecință naturală a acestei stări sau declarat invalide și alegerile congresuale îndeplinite în toamna anului 1917. pentru periodul 1917—1920.

Astfel Consistorul metropolitan în scopul de a se putea convoca Congresul electoral conform §-lui 156 din Statutul organic pentru îndeplinirea scaunului arhiepiscopesc-metropolitan văduvit, a decretat efectuarea alegerii deputaților pentru Congresul ordinar pe restul periodului de 3 ani.

În urma provocării Prea Vener. Consistor metropolitan din 24 Iulie a. c. Nr. 121 M. — 1919 subscrisul Consistor dispune alegeri nouă de deputați congresuali pe restul periodului de 3 ani, computat dela 1 Octom. 1917 până la 1 Octom. 1920.

De după arondarea mai nouă, cele 14 cercuri electorale mirenești, rezervate pentru acest district, se compun precum urmează:

I. **Cercul Arad**, cu 14 comune și anume: Arad, Arad-Gaiu, Bătania, Budapesta, Cenadul-unguresc, Cikir, Mândruloc, Micălaca, Nădlac, Pecica, Sâmbăteni, Semic, Șeitin și Tornea.

II. **Cercul Radna**, cu 37 comune și anume: Baia, Bătuța, Bărzava, Căpruța, Cladova, Corbești, Conop, Cuiș, Cuiș, Dumbrăvița, Govoșdia, Giocroc, Giulița, Groși, Halaliș, Ilteu, Lupești, Milova, Miniș, Monoroștia, Odvoș, Obârșia, Pauliș, Penești, Petriș, Radna, Roșia, Seliște, Șoimoș, Slatina, Soroșag, Soborșin, Temeșești, Toc, Totvaradia, Troiaș, și Vieniști.

III. **Cercul Giula**, cu 12 comune și anume: Bichiș, Ciaba, Chitighaz, Curticiu, Giula-oraș mic român, Giula-oraș mare român, Giula-Vârșand, Macea, Otlaca, Pil, Șiclău și Socodor.

IV. **Cercul Chișineu**, cu 12 comune și anume: Apateu, Berechiu, Cinteiu, Chișineu, Erdeiș, Mișca, Nădab, Șimand, Sinteia, Șepreus, Talpoș, și Vădaș.

Oficiile protopresbiterale sunt însărcinate a spedă cu toată urgența câte un exemplar din acest circular la singuraticile oficii parohiale din tracturile lor, spre efectuarea celor de efectuit: iar comisarii consistoriali sunt poftiți a împlini misiunea lor în sensul celor îndigetate mai jos.

V. **Cercul Șiria**, cu 16 comune și anume: Agraș, Arâneag, Cherechiu, Covăsinț, Comlăuș, Curtacheriu, Drauț, Dud, Galșa, Măderat, Măscă, Păncota, Sinitea, Șiria, Târnova și F.-Vârșand.

VI. **Cercul Boroșineu**, cu 11 comune și anume: Bocsăg, Cermeiu, Ienopolea, Iermata, Mănerău, Moroda, Răpsăg, Seleuș-Cigherel, Șicula, Șomoșcheș și Zărând.

VII. **Cercul Buteni**, cu 43 comune și anume: Aldești, Almaș, Berindia, Bărsa, Bonțești, Buteni, Bodești, Buhani, Cava, Căcărău, Chișindia, Cherțiș, Cil, Cociuba, Cuied, Dezna, Dieci, Doncen, Govoșdia, Hodiș, Ignești, Iarcoș, Laz, Lucuzău, Miniad, Moneasa, Mustești, Nadaibești, Nadăș, Neagra, Păiușeni, Prăjești, Ramna, Revetiș, Roșia, B.-Sebiș, Sălăgeni, Șilindia, Susani, Slatina, Taut, Voivodeni și Vasoia.

VIII. **Cercul Hălmașiu**, cu 62 comune și anume: Aciua, Aciuța, Baldovini, Bănești, Basarabasa, Bodești, Brotuna, Brusturi, Budești, Căznești, Ciuciu, Ciungani, Cristești, Crocna, Dumbrava, Finiș, Valeamare, Gurahonț, Groși, Guravale, Hălmașiu-Lescioara, Hălmașel, Holtmizeș, Honțisor, Ionești, Iosaș, Iosășel-Baltele, Lazuri, Leasa, Leautiu, Luncoșara, Măgulicea, Mădrigești, Miermeșii, Ōciu, Ocisor, Obârșia, Plescută, Prevăleni, Poiana, Poienari, Rostoci, Săturău, Secaș, Sârbi, Șteia, Strâmba, Șoimoș-Buceava, Tălagiu, Târnava, Țermure, Tisa, Țohești, Tomești, Tiulești, Valea-mare, Vața-de-sus, Vața-de-joș, Vosdoci, Vidra, Zeldiș, și Zimbru-Dulcele cu Brusturești.

IX. **Cercul Birchiș**, cu 31 comune și anume: Bara, Batta, Bacămezău, Birchiș, Bulza, Bunaerom, Căpânaș, Căpâra, Cladova, Cutina, Dobrești, Dubești, Groși, Iersnic, Lăpușnic, Leucușești, Monoștur, Ohaba-lungă, Ohaba-sârbească, Ostrov, Pădurani, Pojoga, Rădmănești, Rachita, Remetealuncă, Selciva, Spata, Țela, Topla, Valea-mare și Vereșmort.

X. **Cercul Chisetău**, cu 20 comune și anume: Babșa, Balinț, Beiniț, Budinț, Chisetău, Coșteiul-mare, Dragoești, Fadimac, Ficătar, Gruini, Hisiaș, Ictar, Ohaba-Forgaciu, Paniova, Șusanovăț, Șuștra, Teeș, Târgoviște, Topolovăț și Jabăr.

XI. **Cercul Lipova**, cu 23 comune și anume: Belotinț, Bruznic, Buzad, Chelmac, Chesinț, Chizdia, Crivobara, Comiat, Cuveșdia, Dorgoș, Dubochinadăș, Hodoș, Păcheș, Brestovaș, Labașinț, Lalașinț, Lipova, Pătârși, Secaș, Șistarovaș, Ususău, Vizna și Zabalf.

XII. **Cercul Vinga**, cu 18 comune și anume: Alioș, Bărâteaz, Bencecul-român, Călăcea, Chineț, Fenlac, Fibiș, Firighaz, Fiscut, Hodoni, Jadani, Monoștor, Murani, Seceani, Secusigi, S.-Miclăușul-mic, Vinga, Bodrogul-nou și vechiu și filialele.

XIII. **Cercul Timișoara**, cu 25 comune și anume: Bazoș, Becicherecul-Mic, Beregsău, Bucovăț, Cerneteaz, Chișoda, Fabricul S. Georgiu, — S.-Ilie, Ghirc, Șag, Ghiroda, Ianova, Izvin, Medveș, Timișoara, Franciscin, Moșnița, Timișoara, Elisabetin, Parța, Pohda, Pustiniș, Remetea-timișană, Săn-Andrieu, Săn-Mihail rom., Utvin și Herniacova.

XIV. **Cercul B.-Comloș**, cu 17 comune și anume: B.-Comloș, Beba-veche, Cenadul-sârbeșc, Chicia-rom., Sarafola, Săn-Nicolaul-mare, Toracul-mare, Toracul-mic, Vălcani, Chișoroș, Ecica-rom, Iancahid, Igrăș, Nerău, Pesac, Sărcia-rom. și Pustiniș.

Amăsurat acestei împărțiri, părțile aparți-

nătoare la acest Consistor, formând 14 cercuri electorale, aleg 7 deputați din cler și 14 din mireni, de toți 21 deputați.

Îmbinarea cercurilor în colegii electorale, locurile centrale de alegere și de scrutiniu, precum și numele comisariilor le prezintă Conspectul dela finea acestui-circular sub A).

Premiând acestea și având în vedere, că la alegerea deputaților congresuali s-a servit de cunosură regulamentul pentru alegerea deputaților congresuali, votat de congresul național-bisericesc la 11/23 Octomvrie 1891, Nr. prot. 156 se dispun următoarele:

A) **Pentru alegerea deputaților din cler.** Preoții din câte două cercuri electorale îmbinate într'un colegiu, — fără a mai aștepta altă provocare, — se vor adună **Joi în 5/18 Septemvrie a. c. la orele 11 înainte de amiază**, la locul central de alegere, indicat în conspectul de sub A) și anume în localitatea îndatinată ori designată prin comisarul consistorial, și sub conducerea acestuia vor alege un deputat din cler pentru Congresul național-bisericesc observându-se la actul alegerii prescriesele din §§-ii 18—26 ai suscitului Regulament congresual, iar după efectuarea alegerii și după prevederea aleșului cu credenționalul, comisarul va subșterne aici protocolul de alegere, într'una cu toate actele electorale, în 24 de ore după încheierea alegerii, — (Regulament § 12).

B) **Referitor la alegerea deputaților mireni.** Deși modalitatea publicării și a constituirii Sinodului electoral, precum și a votării, este învânată în §§-ii 27—37 ai suscitului Regulament congresual, — trimis fiecărui oficiu parohial pe calea protopopiatului la 15/27 Februarie 1892 Nr. 123 — totuș pentru evitarea necorectităților se dispun precum urmează:

1. Se îndatorează preoțimea parohială, ca **Duminecă în 1/14 Septemvrie a. c.** în toate comunele, unde este preot local, să publice sinod parohial extraordinar pe **Duminecă în 8/21 Septemvrie a. c.**, în care zi apoi în toate acestea comune nesmintit să se facă alegerea deputaților mireni pentru congresul național-bisericesc. Alt termin pentru acestea comune nu se admite.

Preotul conducător al oficiului parohial se îngrijește de aceeași publicare să se facă deodată și în filii, invitând pe alegătorii acelora la alegere în comuna materă; filiiile așadar votează în acelaș protocol, cu cei din materă. Regul. § 15 și 27).

În comunele cu mai mulți preoți conducătorul oficiului parohial se îndatorează a comunica tuturor preoților din loc terminul de alegere.

2. În comunele, unde nu este preot local, administratorul comunei respective va publica în **Duminecă în 15/28 Septemvrie a. c.** sinod parohial extraordinar pe **Duminecă în 22 Septemvrie 5 Octomvrie a. c.**, când apoi și în aceiea comune se va face alegerea deputaților mireni pentru congresul național-bisericesc.

3. Pentru a ușura biroului electoral actul alegerii, se trimite fiecărei parohii câte un exemplar din formularul de protocol sub B).

Lista membrilor sinodului parohial, care a servit de bază la votare, se alătură la protocol în copie autentică, provăzută cu clauzula de autenticare și subscrisă de președintele ordinar și de notarul sinodului, precum și de doi

bărbați de încredere designați de sinod, iar lista originală rămâne și mai departe în arhivul parohial. Totodată se îndrumă președinții și întreg biroul sinodului electoral a fi cu atențiune și a observă strict următoarele și anume:

a) Aclamațiunea nu este permisă, precum nu este permis nici să voteze unul în numele altuia, prezent sau absent.

b) În protocol să se inducă apriat și corect: lo ul și ziua, ora începerii și a terminării votării.

c) Numele candidatului, pe care votează alegătorii, să se scrie întreg și corect, căci semnele „dto” și „” — nu sunt permise, și voturile induse la astfel de semne nu se vor considera.

d) Votarea să se continue pe cât timp se însinuă alegătorii îndreptățiți, iar după ce au votizat cei prezenți, să se mai aștepte 1/2 oră, pentru a se putea prezenta și alți alegători îndreptățiți și dacă în interval de 1/2 oră, nu se prezintă nici un alegător, se încheie votarea anunțându-se la protocol ora încheierii; apoi după încheierea votării, după sumisarea voturilor enunțându-se rezultatul, protocolul se subscrie de președinte, bărbați de încredere și de notar, iar dacă bărbații de încredere, sau măcar și numai unul din ei, n'ar ști scrie, numele lor îl poate scrie și notarul, dar această împrejurare trebuie vădită prin aceea, că se spune apriat la protocol: cine a scris pe cei neștiutori de scrisoare? Fixarea timpului de așteptare (1/2 de oră) numai o singură dată se admite. După subscriere protocolul pe pagina subscrierilor se prevede cu 2 sigile, unul al parohiei, altul al președintelui sau al unuia dintre bărbații de încredere.

e) Protocolul astfel încheiat împreună cu copia autentică de pe lista alegătorilor (și la caz de votizare secretă și cu ședulele de votare) să se pună sub cuvertă, și cuverta să se sigileze cu două sigile și anume: cu sigilul oficiului parohial, și cu sigilul președintelui sau al vre-unui bărbat de încredere; iar dacă nici unul, nici altul dintre aceștia n'ar avea sigil, să se sigileze în două locuri cu sigilul oficiului parohial și astfel sigilat cu două sigile și respective în două locuri, și provăzut cu adresa: „Protocolul Sinodului parohial din comuna

.....” să se predea imediat în fața biroului unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea, ca pe ziua de **Duminecă în 29 Septembrie (12 Octomvrie) a. c.** la ora 11 înainte de amiază, să-l prezinte comisarului consistorial la locul central al scrutinului. Dacă acest membru ar fi împedecat, este datorința bărbatului de încredere al doilea a îndeplini această predare.

Această predare să se constate în protocolul electoral.

4. La **29 Septembrie (12 Octomvrie) a. c.** ora 11 înainte de amiază, prezentându-se bărbații de încredere ai singuraticilor sinoade parohiale la locul central al cercului anumit în conspectul A) și anume în localitatea designată prin comisarul consistorial, sub președinția acestuia se vor constitui în colegiul de scrutinii, alegându-și din sânul lor un notar pentru ducerea protocolului și doi bărbați de controlă.

5. Despre actul scrutinării, care trebuie să continue neîntrerupt și să se termine în aceeași zi, e a se lua protocol, în care să se inducă: *locul, ziua și cercul electoral* unde s'a ținut scrutinul cu expunerea precisă a orei, la care s'a început; apoi la *scrutinare se urmează astfel*: comisarul consistorial, în prezența bărbaților de controlă, desfăcând cuvertele fără a vătăma sigilele va lua pe rând toate protocoalele electorale, le va ceta cu voce înaltă și va îngriji, ca voturile din acelea protocoale să se inducă în protocolul colegiului de scrutinii, după ordinea comunelor, din care se formează cercul electoral. Cuvertele se alătură la protocol.

6. Colegiul de scrutinii nu este competent, nici îndreptătit a modifica, a șterge ori a adauge ceva în protocoalele de alegere ale singuraticilor sinoade parohiale, precum nici a examina și a delibera asupra actului de alegere, ci numai a-și face observările la protocolul de scrutinii asupra protocoalelor defectuase și astfel acele protocoale, cari n'ar corăspunde ș-lor din Regulamentul sus citat, adecă n'ar fi subscrise și sigilate, cum se recere, ori ar avea alte defecte, precum și cele prezentate mai târziu ori eventual trimise numai cu poșta, nu le va lua în considerațiune, ci simplu le va adnexa la protocol, anumind cauzele pentru cari nu s au putut considera.

7. Dacă, după desfacerea și inducerea tu-

turor protocoalelor de alegere prezentate, se constată, că ar mai fi parohii, dela cari nu s'au prezentat bărbații de încredere cu protocoalele, comisarul consistorial împreună cu colegiul va mai aștepta o jumătate de oră, și dacă în acel interval se vor prezenta bărbați de încredere cu protocoale, le va primi și induce și acestea, iar dacă se va constată, că s'au prezentat protocoalele din toate parohiile, ori că nici după așteptare de o jumătate de oră nu s'au mai prezentat dela comunele restante protocoalele așteptate se va încheia scrutinul, constatându-se în protocol *ora încheierii*; după aceea se vor număra voturile, pe baza protocolului de scrutinii, și acel individ, care după computarea tuturor voturilor se va constată, că a întrunit mai multe voturi, se va proclama de deputat ales din partea cercului respectiv, și ca atare se va prevedea cu credențional. La caz însă, când doară doi sau mai mulți vor fi întrunit majoritate în număr egal, între dânsii să decidă soarta, îndată la fața locului. (Regulament §. 39).

8. Protocolul colegiului de scrutinii și credenționalul alesului deputat se vor subscrie de comisarul consistorial, de notarul colegiului și de toți ceialalți membrii, adecă de bărbați de încredere ai sinoadelor parohiale; apoi credenționalul se va predă, ori se va trimite pe cale sigură (pe poșta, recomandat) la mâinile alesului deputat; iar protocolul colegiului de scrutinii, împreună cu toate actele electorale (adecă și *cuvertele cu protocoalele* singuraticilor sinoade electorale) comisarul consistorial îi va *substerne* Consistorului de aici în termen *24 de ore cu raport*, în care se va arată, că credenționalul l-a transpus alesului deputat, indicând și modul transpunerii. (Regulament §. 41).

9. La caz, când vre-un comisar consistorial preoțesc, ori mirean ar fi împedecat, în ori ce mod, de a-și împlini misiunea de comisar: are să facă numai decât arătare la Consistorul de aici pentru altă dispoziție; dacă însă până la alegere, respective până la scrutin, nu va fi urmat de aici numirea altui comisar, sau doară împedecarea comisarului numit se va arată numai chiar în ziua sau sub actul alegerii, respective a scrutinului, în astfel de caz, alegătorii, respective membrii de scrutinii sunt autorizați a-și alege un suplent al comisarului consistorial, care apoi va îndeplini toate agendele comisarului. (Regulament §. 10).

10. Toate persoanele, cari iau parte la alegerile de sub întrebare, fie ca președinți, notari, bărbați de încredere, bărbați de controlă, fie ca simpli alegători, se fac vinovați de delict disciplinar și vor fi urmăriți și pedepsiți pe cale disciplinară, *precum au fost urmăriți și pedepsiți și în trecutul apropiat aceia, cari au săvârșit, vre-o faptă contrară dispozițiunilor în vigoare pentru alegerile de sub întrebare, ar conturbă, ori chiar ar zădărnici alegerea.*

Aducând acestea la cunoștința clerului și poporului nostru, sfătuim pe toți, ca și la exercicierea acestui drept — al alegerilor deputaților congresuali, să fie conduși de sentimente adevărat creștinești, alegând de deputați congresuali numai bărbați devotați cauzelor noastre bisericesti, bărbați zeloși și apți de a concurge cu statul și înțelepciunea lor la regularea, consolidarea și înaintarea afacerilor bisericeii noastre naționale și în considerarea stărilor actuale, să **alegă atari bărbați, cari n'ar fi împedecați a lua parte la congresul ordinar.**

CONSPECTUL

comisarilor consistoriali la actul alegerii deputaților pentru Congresul național-bisericesc, pe periodul 1 octomvrie 1917 — 1 octomvrie 1920.

Nr. curent	Numele cercului	Nru. comunelor	Pentru mireni		Pentru preoți	
			Locul scrutinului	Comisar consistorial	Locul alegerii	Comisar consistorial
I	Arad	14	Arad	Dr. Cornel Iancu advocat	Arad	Mihaiu Păcățian asesor ref. în Arad
II	Radna	37	Radna	Dr. Eugen Beleş prim pretore		
III	Giula	12	Giula	Dr. Mihaiu Marcus prefect	Chișineu	Dr. Dim. Barbu protopresb.
IV	Chișineu	12	Chișineu	Dr. Cornel Ardelean advocat		
V	Șiria (Világos)	16	Șiria (Világos)	Dr. Sever Miclea advocat	Pâncota	Ioan Georgia protopresbiter, Ienopolea
VI	Ienopolea (Boroșineu)	11	Ienopolea	Eugen Feier pretore		
VII	Buteni	43	Buteni	Dr. Aurel Grozda advocat	Iosășel	Cornel Lazar protopresbiter, Hălmagiu
VIII	Hălmagiu	62	Hălmagiu	Petru Truția advocat		
IX	Birehiș	31	Birchiș	Petru Ionaș secretar dominiat	Leucusșesti	Gerasim Sărb protopresbiter, Belinț
X	Chisetău	20	Chisetău	Dr. Gheorghe Adam advocat		
XI	Lipova	23	Lipova	Dr. Aurel Halic medic	Lipova	Fabrițiu Manoilă protopresbiter, Lipova
XII	Vinga	18	Vinga	Dr. Ioan Doboșan advocat		
XIII	Timișoara	25	Timișoara	Emanuil Ungurean advocat	Timișoara	Ioan Oprea ppresb. Timișoara
XIV	B.-Comloș	17	B.-Comloș	Nestor Oprean advocat		

Dat în Arad, din ședința Consistoriului plenar, ținută la 8/21 August 1919.

Joan J. Papp m. p.,
Episcop.

al conz... eparmal, adresat tuturor
ilor din dieceză :

Pentru examinarea tinerilor, cari după absolvirea cursului teologic sau pedagogic caută a-se aplica la stațiuni învățătoarești — cu privire la § 13. § 122 punctele 7, 8, 11, 12 și 13, precum și §§ 125 și 126, ai statului organic bisericesc, — până la reorganizarea conzistoriului diecezan în sensul aceluiași statut, se prescrie următoarele: 1. Indivizii, cari aspiră la stațiuni învățătoarești, conform §§-lor 102 și 103 combinați cu § 13 ale legii pentru instrucțiunea poporală, sunt datori la un an, dar mai mult în decursul alor doi ani după absolvirea cursului preparatoriale, a-se supune unui examen rigoros; spre care scop aceeași, pe lângă producerea testimoniu despre absolvitul curs teologic ori pedagogic, au a recurge la conzistorul diecezan pentru a li-se pune termen de examinare, alăturând deodată cartea de botez, testimoniu despre studiile pregătitoare de mai înainte și adeverință despre purtarea avută după eșirea din institutul teologic sau pedagogic.

2. Cei ce se vor face vinovați de una dintre poruncile de mai sus, se vor pedepsi de judecători militari cu închisoare până la un an și amendă până la 2 mii lei.

Când însă faptele de mai sus, se vor săvârși cu gând de spionaj sau trădare, pedepsele vor fi cu mult mai aspre, după legile de război.

Sistemul de examene în preparandia (școala normală) română din Arad.

De: Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Notele de clasificări usitate în trecut se schimbă în acest răstimp în: laudabil, bun, ajuns, nudeajuns. În calificarea elevilor pentru oficiul învățătoresc se introduce o gradăție. La sfârșitul anului școlar 1855-6 inspectorul Ionescu dispune, ca în clasificări și certificatele de absolvire să se introducă în viitor observarea, că absolventul se recomandă și poate fi aplicat de învățător în oraș, la școlile de pe sate, ori poate funcționa numai ca suplent ori subînvățător. La încheierea solemnă a acestui an școlar, la 15 Aug. 1856, fiind de față și inspectorul Ionescu s'a pus pe paretele școlii portretul împăratului Francisc I, dăruit institutului de inspector. Tinerimea întonă imnul austriac: „Doamne ține,” ce se cântă în acest timp, în mod obligator, la toate ocaziunile solemne.)

Faptul, că comunitățile, între cari și Aradul, nu prea respectau la alegeri și instituirii de învățători gradurile de calificare ale candidaților, dădea ansă la plânsori îndreptățite.

Asemenea proceduri influențau în mod păgubitor asupra zelului și a sirguinței elevilor, slăbeau ambiția și spiritul de emulație între ei.)

O calificare mai superioară, adecă pentru stațiuni învățătoarești mai de frunte și mai bune, se putea obține prin un nou examen din studiile preparandiale.) Un candidat calificat numai de subînvățător, pentru a obține testimoniu de învățător „neatârnat,” repetăște chiar cursul al II-lea.)

Până la intrarea în vigoare a articolului de lege XXXVIII din 1868 capacitatea de a funcționa ca învățător e condiționată, numai de prestarea cu succes a examenelor semestrale și absolvirea cursurilor preparandiale. Dispozițiunile acestei legi fundamentale a învățământului poporal din Ungaria impun candidaților de învățător și un examen de capacitate, adecă că după absolvirea cursului preparandial de 3 ani și nu au de praxă să se supună și unui examen de calificare învățătoarească. Fără diplomă de învățător, ce se liberează pe temeiul acestui examen, nimenea nu poate ocupa în mod stabil și definitiv oficiu învățătoresc. Cerința aceasta a legii statului și a celei bisericești se promulgă și introduce în viața noastră școlară prin următorul

1) Prot. șed. cons. Nr. 90—1855—6 — 2) Prot. șed. cons. Nr. 16—1859—60, Nr. 67—1861—2 — 3) Ordinul secțiunii școlare din 4 dec. 1856, Nr. 15.419. Prot. șed. cons. Nr. 93—1858—9. — 4) Prot. șed. cons. Nr. 14—1862—3. — 5) Cu datul de 7 August 1869, Nr. 942. „Sperenția” anul I Nr. 15. — 6) Act. conzist. din 11 Iunie 1870, Nr. 587. — 7) Circularul conzist. din 26 Iunie 1870, Nr. 712. — 8) Ordinul ministrului de culte ungar din 3 Iunie 1871, Nr. 976. — 9) Act. conzist. din 2 Martie 1878 Nr. 434—80 șc.

al conz... eparmal, adresat tuturor
ilor din dieceză :

Pentru examinarea tinerilor, cari după absolvirea cursului teologic sau pedagogic caută a-se aplica la stațiuni învățătoarești — cu privire la § 13. § 122 punctele 7, 8, 11, 12 și 13, precum și §§ 125 și 126, ai statului organic bisericesc, — până la reorganizarea conzistoriului diecezan în sensul aceluiași statut, se prescrie următoarele: 1. Indivizii, cari aspiră la stațiuni învățătoarești, conform §§-lor 102 și 103 combinați cu § 13 ale legii pentru instrucțiunea poporală, sunt datori la un an, dar mai mult în decursul alor doi ani după absolvirea cursului preparatoriale, a-se supune unui examen rigoros; spre care scop aceeași, pe lângă producerea testimoniu despre absolvitul curs teologic ori pedagogic, au a recurge la conzistorul diecezan pentru a li-se pune termen de examinare, alăturând deodată cartea de botez, testimoniu despre studiile pregătitoare de mai înainte și adeverință despre purtarea avută după eșirea din institutul teologic sau pedagogic.

2. Conzistorul aflând, că rugămintea e la loc și bine instruată — pune recurentelui un termen acomodat pentru examinare și denuște din caz în caz o comisiune examinătoare de trei membri, carea sub președinția ordinariă a Preasfântiei Sale Domnului episcop diecezan, sau a substitutului președinte conzistorial, se compune din un asesor conzistorial, ales din numărul celor deprinși pe terenul instrucțiunii publice și din alt membru civil, ales spre acest scop dintre profesorii institutului pedagogic, sau dintre cei mai distinși învățători ai școlilor capitali, ori poporali.

3. În cazul impedecării membrilor denumiți în comisiunea examinătoare, președintele poate face în spiritul punctului precedente, substituiri trebuincioase.

4. Fiește-care individ, care vine la examinare e dator a depune înainte la președintele comisiunii taxa examinării de 10 fl., carea deloc se va transpune la fondul școlastic diecezan.

Iertarea taxei acesteia în cazul sărăciei e rezervată conzistoriului diecezan; spre care scop recurenții săraci, în rugămintea dată la conzistor au a suplica deodată și în aceasta privință, producând documente legale de sărăcie.

5. Examinarea comisională se face din toate ramurile științelor, ce cu privire la §§ 13 și 88 ai legii pentru instrucțiunea poporală, sunt de lipsă unui învățător poporal, între cari negreșit cuprinde loc cântarea rituală cu tipicul bisericesc.

6. Testimoniul despre rezultatul examinării după forma stabilită aicea, se dă în numele și sub sigilul conzistoriului diecezan, cu subscrierea tuturor membrilor examinatori, dându-se examenului calculul meritat de „distins,” „bun,” „suficient,” sau „neindestulitor” și declarându-se: dacă examenul s'a aflat apt pentru aplicare de învățător la vr'o școală „capitală,” ori „poporală,” în vr'o comunitate „mai de frunte,” „mijlocie,” sau „mai slabă;” s'au că acelaș în cazul rezultatului neindestulitor e „puțin calificat” pentru aplicare la învățătorie, în care caz respectivul se îndrumă la repetiția examenului rigoros.)

Organizându-se prin primul sinod eparhial, ce se întruni în Dumineca Tomii a anului 1870, conzistorul, conform dispozițiunilor statului organic, se constituie și comisiunea examinătoare în persoanele asesorilor senctului școlar: Meletie Dreghici, protopop, Dr. Paul Vasiciu, consilier de școale în pensiu și Dr. Atanasie Șandor, profesor, având în frunte sa ca președinte pe episcopul diecezan.) Prin un circular cătră toți protopopii din dieceză se aduce apoi la cunoștința învățătorilor, ca toți aceia, cari sunt aplicați în posturi învățătoarești dela anul 1859 încoace sunt obligați a-se supune în timp de 2 ani examenului de calificare, la din contra î-și vor perde oficiul.)

Ministrul ungar al cultelor și al instrucțiunii publice dispune, ca anul de praxă, obligat prin dispozițiunile articolului de lege XXXVIII din 1868, să-l facă candidații pe lângă un învățător mai distins.)

Absolvenții institutului nostru își făceau anul de praxă, ocupând, în lipsa mare de învățători, stațiuni învățătoarești vacante. Unii dintre ei însă, întrând odată în viață, amănu examenul de calificare dela un termen la altul și prin indolența lor sporeau contingentul considerabil al învățătorilor fără diplomă. În cursul anilor

dispăreau și cunoștințele, ce și-le câștigaseră ca elevi ai institutului și astfel când după ani, siliți de autorități și împrejurări, se prezentau în fața comisiunii de examinare, pentru a nu-li-se lua pânea de toate zilele și în considerare, că unii dintre ei erau îngreunați cu familie, membrii comisiunii erau siliți a aplica față de ei cel mai înalt grad al grației și al considerațiilor de tot felul.

Conferința inspectorilor confesionali de școală din dieceză, ce avu loc la 2 decembrie 1877, în Arad, și atrage atențiunea superiorității diecezane asupra faptului, că în jurul Butenilor sunt mulți învățători, cari nu din chemare, ci pentru pâne s'au făcut dascăli, fără să aibă voie și facultate de a învăța. Conzistorul să fie deci cu luare aminte la cei ce frecventează preparandia și la cei ce fac examen de calificare. Superioritatea diecezană și luă hotărârea a observa o rigoare mai mare la examenele de calificare. Îndrumă și corpul profesoral dela institut a proceda la fel față de elevii cursului al treilea, cari să nu obțină certificat de absolvire până nu vor satisface pe deplin condițiunilor de vocațiune. Nu e motivată însă cu asemenea rigoare față de cei din anii primi, cari au lipsă de încurajare.)

(Va urma.)

Convocator.

Onorații frați în Domnul, preoți de orice treaptă și diaconi, de pe teritoriul Veneratului Consistor eparhial ort. român din Arad, sunt convocați prin aceasta la *adunarea de constituire a secției Arad*, ca parte integrantă a *Asociației „Andrei Șaguna”* a clerului mitropoliei ort. române din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș, — pe ziua de **Marți în 20 August (2 Sept.) a. c.**, aici în Arad.

Adunarea se va începe la sf. catedrală, la ora 7 $\frac{1}{2}$ a. m., cu serviciu divin în sobor: sf. liturghie, cu Chemarea Duhului sfânt și cu predică ocazională.

Deliberările vor urmă să se țină, în sala mare a județului Arad, cu următoarele puncte:

1. Cuvânt de deschidere din partea președintelui secției.

2. Raport despre hotărârile Congresului „Andrei Șaguna”.

3. Raport despre întreaga organizație a Asociației „Andrei Șaguna” a clerului nostru ort. român.

4. Inscrierea de membri ai Asociației și încasarea taxelor anuale și a contribuțiilor benevole la fondul propagandei religioase morale.

5. Constituirea secției Arad.

6. Luarea demersurilor pentru organizarea despărțământelor secției, după protopopiate.

7. Fixarea atitudinii preoțimeii în fața alegerilor pentru Constituantă.

8. Eventuale propuneri, cari sunt de a se înainta în scris președintelui secției, cel puțin cu 24 ore mai înainte de terminul adunării.

Aceasta programă este proiectată a se exhauria în o singură zi. Totuși, membrii participanți din provincie, cari ar prevedea că nu ar putea întoarce acasă în aceeași zi seara, să se anunțe din vreme președintelui secției, spre a li-se căută loc pentru noapte la vr'un hotel ori airea.

La amezai se va servi o modestă masă comună, pe care o vom luă împreună cu ceice ne vor onora cu prezența lor.

Arad, 10/23 Aug. 1919.

Dr. Gh. Ciuhandu
protolereu, președintele secției Arad.

INFORMAȚIUNI.

Consistor plenar. Ioi, în 8/21 August, Consistorul nostru eparhial din Arad a ținut ședință plenară sub presiul P. S. Sale părintelui episcop *Ioan I. Papp*. S'a fixat termenul alegerilor de deputați pentru Congresul național bisericesc, s'au numit comisari pentru conducerea alegerilor și a scrutiniului și s'au rezolvit și altă afaceri actuale. Au participat la ședința asessorii: Mihail Păcățian, Dr. Gh. Ciuhandu, Fabrițiu Manuilă, Traian Vățian, Cornel Lazar, Florian Roxin, Mihail Lucața, Dimitrie Muscan și Aurel Călmicean.

Aviz școlar. Se aduce la cunoștința celor interesați, că înscrierile și examenele de corigență și supletorii la institutul pedagogic-teologic

Pentru primirea elevilor în internatul gr. or. român din Beiuș pe anul de școală 1919/20 se publică următorul concurs: 1. Cererile de primire au să fie înaintate Rectoratului internatului în Beiuș, cel târziu până în 7/20 August a. c. 2. La cereri sunt de-a se alătura: Testimoniul anului școlar precedent în original sau în copie, extras de botez, certificat medical că recurentul e deplin sănătos și o declarație din partea părinților ori a tutorului, că cunosc și se supun condițiilor din acest concurs. 3. Taxa de întreținere este 250 coroane lunar de elev, și are să fie solvită tot pe 3 luni înainte. 4. În cazul când din pricina de boală ori alte motive, afară de vacanțele interinale obișnuite, prelegerile ar fi întrerupte pe o lună ori mai mult, aceasta absență se va lua în socotința la solvirea taxelor. 5. Acei elevi, cari după 10 zile dela expirarea termenului de solvire nu vor achita taxa scadentă, vor părăsi numai decât internatul. Iar aceia, cari fără de motiv ar părăsi internatul în cursul anului, au să plătească drept despăgubire câte 50 coroane pe fiecare lună restantă. 6. Fiecare elev la începutul anului școlar are să solvească 10 coroane taxă de primire pentru corespondențe și augmentarea bibliotecii. Fiecare elev este îndatorat să aducă la începerea anului școlar 10 kg. făină albă și 2 kg. unsoare curată de porc, fără de vre-o altă recompensă. 7. Fiecare elev este obligat, să aducă cu sine: hainele, albiturile necesare, articlii de toaletă de lipsă, haine de pat cu schimburile în deajuns, având în albituri să coase numele, ori să-l înscrie cu cerneală chimică, și având despre toate un inventar în 2 exemplare. 8. Fiecare elev are să aducă cu sine pentru folosință: 2 talgere, ceașcă de cafea, cuțit, furcuță, lingură, linguriță și un pahar de apă. 9. Fiecare elev e dator să se provadă cu cărțile și recvisitele necesare, și fiecare e dator să aibă o carte de rugăciune. 10. Elevii vor primi în internat întreținere completă, ce va consta din dejun, prânz, cină, spălat, încălzit, lumină electrică, baie, medic, medicamente, supraveghere, instrucțiune corespunzătoare, toate după cele mai bune recerinte igienice și pedagogice. 11. Elevii vor fi supuși regulamentelor interne și de disciplină a internatului. 12. Recurs au să înainteze și foștii elevi ai anului trecut. 13. Pentru scutiri de taxe în urma împrejurărilor grele nu pot recurge numai cei beneficiați și în trecut. 14. Neurmarea cutăreiva condiții din acest concurs involvă neprimirea elevului în acest internat.

Oradea-mare la 15/28. Iulie 1919.

Consistorul gr. or. român.

—□— 3—3

92—919.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc la școala ort. română din **Tauț** să publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Venitele sunt: 1. Salar dela epitropia culturală: 966 cor. 2. Cvarțir și grădină. 3. Cănepiște. 4. Întregirea asigurată dela stat. 5. Conferință inv. 20 cor. 6. Scripturistică 10 cor. 7. Venitul școlar. 8. Pentru susținerea și conducerea corului 200 cor. — Alesul e deobligat a conduce strana.

Recursele adresate Of. par. din **Tauț** și ajustate cu documentele recerute sunt a se înainta oficiului ppter din Buteni, având reflectanții a se prezenta în termenul concursual la s. biserică din **Tauț** pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu **F. Roxin** ppter, insp. școl. 3—3

Nr. 1074—1919.

Anunț școlar.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că petițiunile de primire la institutul nostru teologic din Arad pe anul școlar 1919/20 au să fie înaintate subscrisului Consistor cel mult până în 7/20 August a. c. instruite cu:

1. Extras de botez dela oficiul parohial, extradat în timpul cel mai recent.

2. Testimoniu școlar, prin care se dovedește că are pregătirea recerută prin regulamentul institutului.

3. Atestat de moralitate dela oficiul parohial, la care aparține, vidimat și de protopresbiterul tractual.

4. Atestat medical despre starea sanitară și întregitatea membrelor corporale.

5. Dacă petentul, dela absolvirea școalelor medii, s'ar fi dedicat altei carieri, ori a avut altă ocupațiune, atunci prin atestat dela oficiul parohial, la care aparține, vidimat și de concernentul protopresbiter, are să dovedească ocupațiunea în timpul petrecut dela ultima frecvența școlară până la timpul de față.

6. Certificat dela comisia de asentare, spre dovedirea, dacă cu ocaziunea asentării s'a aflat apt ori nu pentru serviciu militar. Aceia, cari sunt deja în serviciu militar nu pot fi primiți în teologie.

7. Pe petit este a se induce prin secretarul comunal clauzula, că s'a încassat prețul timbrului de una coroană.

8. Petenții se avizează a scrie corect și legibil locul ubicațiunii și poșta ultimă.

Arad, 6/19 Iulie 1919.

Consistoriul ort. român din Arad.

—□— 4—4

Nr. 1277/919.

Circular

cătră oficiile protopresbiterale, parohiale și peste tot cătră clerul și poporul din părțile, ce aparțin Consistorului ort. rom. din Arad.

Sărbătorile bisericesti și naționale, cari vor avea să fie respectate de cătră toate autoritățile, au fost satorite din partea Preasfințitului Sinod Episcopesc în înțelegere cu Consistorul mitropolitan, pe cum urmează:

I. Sărbători bisericesti :

1. Nașterea Născătoarei de Dumnezeu: 8/21 Septembrie.

2. Înălțarea Sfintei Cruci: 14/27 Septembrie.

3. Mucenicul Dimitrie: Octombrie 26 (8 Noembrie).

4. Archangelii Mihail și Gavril: 8/21 Noembrie.

5. Întrarea în biserică: Noembrie 21 (4 Decembrie).

6. Sf. Părinte Nicolae: 6/19 Decembrie.

7. Nașterea D-lui Isus Hristos: Decembrie 25, 26 (Ianuarie 6—7).

8. Vasilie cel Mare: 1/14 Ianuarie.

9. Botezul Domnului: 6/19 Ianuarie.

10. Întâmpinarea Domnului: 2/15 Faur.

11. Bunavestire: Martie 25 (7 Aprilie).

12. Mucenicul Gheorghe: Aprilie 23 (Maiu 6).

13. Învierea Domnului Isus Hristos: ziua I și II.

14. Constantin și Elena: Maiu 21 (3 Iunie).

15. Înălțarea Domnului.

16. Pogorârea Duhului Sfânt: ziua I și II.

17. S. S. Apostoli Petru și Pavel: Iunie 29 (Iulie 12).

18. S. Proloc Ilie 20 Iulie (2 August)

19. Schimbarea la față: 6/19 August.

20. Adormirea Născătoarei de Dumnezeu: 15/28 August.

II. Sărbători naționale :

1. Unirea principatelor române: 24 Ianuarie st. v.

2. Independența Regatului român: 10 Martie st. v.

3. Unirea Transilvaniei cu Regatul român: 18 Noembrie st. v.

4. Ziua nașterii Maiestății Sale 7 Aprilie.

5. Ziua numelui Maiestății Sale: 2 Aprilie.

Ceace conform ordinului Prea Venerabilului Consistor mitropolitan Nr. 148. M. dtdo 30 Iulie (12 August) a. c. prin această aducem la cunoștința oficiilor protopresbiterale, parohiale direcțiunilor școlare a tuturor organelor inferioare, spre știință și conformare și totodată dispunem și în datorăm conducătorii oficiilor parohiale ca acest circular să-l citească în sfântă biserică în proxima Duminică ori sărbătoare, ca și poporul să ia cunoștință despre satorirea acestor sărbători.

Arad, 12/25 August 1919.

Duplicat.

Nicolae Cornea, născ. la 27 Decembrie 1899 în Vinea inf., județul Făgăraș, perzându-și te. stimoniu de pe c. l. teol., liberat la finea anului școlar 1915—16, sub Nr. M. 9 T. 1915—16 i-s'a; extradat duplicat cu datul de 8/21 August 1919 Nr. 172 T. 1918—19, prin ce originalul s'a declară anulat.

Direcțiunea institutului pe teol. gr. or. român din Arad.

Invitare la abonament.

Rugăm abonații noștri, onorata noastră preoțime și învățătorime, să stăruie pentru lățirea organului nostru în cercuri cât mai largi. În schimbul sprijinului material și moral, de care se bucură foaia noastră, vom niza și noi, ca ziarul nostru să corespundă tuturor așteptărilor îndreptățite ale publicului celitor. Abonamentul care face

Pe un an... .. 20 cor.

Pe 1/2 an... .. 10 cor.

Pe 1/4 an... .. 5 cor.

se trimite prin mandat postal la Administrația tipografiei diecezane, Arad, Strada Deák Ferencz. Numele abonentului, locuința și poșta ultimă, să fie scris corect și legibil.

Administrația.

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința on. public, că

Croitoria Diecezană

(strada Deák Ferencz Nr. 35) și-a reînscut activitatea.

Primește

pentru renovare, transformare, întoarcere: haine civile și îmbrăcăminte preoțesti. Confeționează: haine civile, ornate bisericesti, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: :: prompt și pe lângă prețuri convenabile.

Cu stimă :

Sibrăria Diecezană, Arad.

Cenzurat : Dr. Costa.

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor.